

УДК 398.831(477.82):001.891.7

КОЛИСКОВІ ПІСНІ СХІДНОЇ ВОЛИНИ (за матеріалами експедиційних записів)

Анастасія Друзюк

У статті розглянуто колискові пісні, записані авторкою впродовж 2011–2012 років у селах Гоцанського й Корецького районів Рівненської області; проаналізовано їхні регіональні, музичні та текстові особливості; окреслено проблему впливу колискових пісень на свідомість і підсвідомість людини; розкрито їх виховний потенціал.

Ключові слова: регіональна традиція, дитячий фольклор, колискові пісні, мотив, етнопедагогіка, етномузикологія.

В статье исследуются колыбельные песни, записанные автором в течение 2011–2012 годов в селах Гоцанского и Корецкого районов Ровенской области; анализируются их региональные, музыкальные и текстовые особенности; рассматривается проблема влияния колыбельных песен на сознание и подсознание человека; раскрывается их воспитательный потенциал.

Ключевые слова: региональная традиция, детский фольклор, колыбельные песни, мотив, этнопедагогика, этномузикология.

The lullabies recorded by the author in 2011–2012 in the villages of Goshcha and Korets districts of Rivne region are considered in the article. Their regional, musical and textual features are analyzed. The problem of the influence of lullabies on the consciousness and subconsciousness of the person is outlined; their educational potential is revealed.

Keywords: regional tradition, children's folklore, lullabies, motive, ethnopedagogics, ethnomusicology.

Упродовж останніх століть технічний прогрес, масові міграції населення із села в місто та інші фактори суспільно-історичного розвитку країни призвели до трансформації, відчуження та згасання автентичної пісенної традиції. Достовірними інформантами сучасних дослідників є старше покоління – народжені у 20–50-х роках ХХ ст. Тому фіксація, дослідження й аналіз ще існуючого польового матеріалу є важливим та необхідним як для висвітлення історичних процесів, так і для вивчення подальшого розвитку українців та їхньої ментальності.

Мета статті – дослідити стан збереження та функціонування колискових пісень, охарактеризувати їхні регіональні особливості, визначити моральний та педагогічний вплив колискових у наш час.

Аналіз наукової літератури та джерел засвідчив, що багато видатних фольклористів України мають у своїх доробках записи колискових пісень. Їх перші публікації здійснили М. Максимович (1849) та А. Метлинський (1854), виділивши такий підтип як «материнські пісні»¹. У свою чергу Ф. Колесса використовував назву «приколискові», тобто пісні, що «оспівають любов матері до дитини й її піклування <...>, мате-

рину задуму над нерозгаданою майбутністю дитини, над її долею із натяками на тяжке суспільне становище» [9, с. 99]. Окремі праці колисанкам як повноцінному фольклорному жанру присвятили О. Ветухов [3], В. Бойко [13], Г. Сухобрус та Й. Федас [10]. Фундаментальним дослідженням кінця ХХ ст. стала книга Г. Довженок [5], у якій проаналізовано генезу колисанок, їх тематику, персонажі, художні засоби творення образів, подано класифікацію колискових пісень за основними мотивами. Її послідовники М. Семенова [16], Н. Сиванчук [17], О. Марчун [12] у своїх статтях продовжили роботу над розширенням образної характеристики колисанок. Вивченню регіональних особливостей маминої пісні присвячено розвідки Н. Плотнік [15] та Л. Яцків [20]. До колисанок зверталися Є. Сявакко [18], С. Дячук [6], О. Аліксіччук [1].

В останні десятиліття дослідники почали студіювати проблему впливу музики на свідомість та підсвідомість людини, її виховний потенціал. Деякі з них вважають, що за допомогою музики, зокрема музикотерапії, можна корегувати поведінку людини, її характер та сприйняття світу. Ми виділяємо лише декілька праць, у яких безпосередньо згадуються колискові пісні як один із фун-

СУЧАСНІСТЬ

даментів формування особистості, – це дослідження Л. Назарової [14], М. Чепиги та С. Чепиги [19], Л. Ігнат'євої [8].

Важливим доробком нашого часу в популяризації та відтворенні традиційних колискових пісень стало видання брошури та диску «Колискові. Традиційна музична культура України...» із записами співу автентичних виконавців [22].

Запропоноване дослідження колискових пісень авторка проводить, спираючись на власні польові записи 2011–2012 років із сіл Симонів Гощанського району та Сапожин Корецького району Рівненської області. Обстежена територія означається дослідниками як історико-етнографічний регіон Волинь. Загалом під час експедицій вдалося записати близько 20 колискових пісень і одну дитячу забавлянку, яку респонденти виконали як колискову пісню (прикл. 8). Опитувані також зазначали, що замість колискової могли виконувати будь-яку пісню, але співали її тихо, використовуючи м'який тембр, дотримуючись одноманітного ритму. Основною інформанткою в с. Симонів Гощанського району була Ярощук Ярина Афанасіївна, 1926 р. н. Незважаючи на вік, респондентка за один сеанс проспівала близько 70 пісень різних жанрів, 9 із яких – колискові. Водночас Ярина Афанасіївна продемонструвала традиційне виконання колисанок – співала без перерви, в одному темпі, розмежовуючи їх поспівками «а-а» чи «лю-лі». У с. Сапожин Корецького району зроблено запис від гурту жінок: Киселюк Олени Іванівни, 1953 р. н., Кисилюк Марії Макарівни, 1933 р. н., Морозюк Людмили Михайлівни, 1940 р. н. та Супрун Марії Олександрівни, 1941 р. н. Зафіксовано 6 колискових пісень, що їх респонденти виконували поодиночі або дуетом в унісон. Проте часті паузи, виправлення одна одної, повторення вже сказаних текстів свідчать передусім про занепад у цьому населеному пункті традиції колисання дітей.

Українські фольклористи відносять колискові пісні до багатожанрової системи дитячого фольклору², а саме до тих творів, що їх виконують для дітей дорослі. Російські вчені [2] також виділяють колис-

кові як частину дитячої субкультури під назвою «материнський фольклор»³.

Етнопедагогіка задовго до наукових досліджень підтвердила, що у формуванні особистості вирішальну роль відіграють перші роки життя людини. Дитина, яка лежить у колисці, пасивно сприймає рецепторами шкіри не тільки дотики ззовні, а й рух колиски в усіх напрямках. Таким чином, ще нічого не усвідомлюючи, вона засвоює всі три вектори нашого трьохвимірного простору, її підсвідомо готують до орієнтації в ньому [19]. Багато досліджень довели, що музика (у нашому випадку – колискові пісні) нормалізує обмін речовин, посилює або зменшує м'язову енергію, змінює дихання, кров'яний тиск, збагачує емоційний стан людини [4].

Сучасні батьки передусім зосереджені на розумовому розвитку дитини, натомість її духовність залишається поза увагою. Свого часу колискові пісні слугували першими уроками рідної мови для дитини. Адже відомо, що в кожній людині, під час слухання мови або музики, непомітно скорочуються м'язи голосового апарату, ніби беззвучно повторюючи почуті звуки. Пісні допомагають малюкові запам'ятовувати слова, їх значення, порядок слів у реченні. Під час співу мати розтягує слова, акцентуючи голосні, що допомагає дітям краще засвоювати звуковий лад мови, швидше розвивати мовні навички. Тим паче, що за висновками сучасного американського педагога, автора інноваційної системи музичного виховання Едвіна Гордона, найприємнішим звуком для немовляти завжди є звук материнського голосу [21].

Цікавим фактом також є те, що в малюків домінують права півкуля, яка відповідає за образне мислення. Мабуть тому наші предки саме в цей період намагалися сформувати в дітей уявлення про ідеалізований світ. У ньому персоніфікуються колисочка, котик, птахи, воли, корови, Сон, Дрімота – те, що дитина вже встигла пізнати за короткий період життя. Використовуючи вищезазначені персонажі, дитині ще з колиски прищеплюють повагу до старших, навчають певних законів моралі, сприяють формуванню психологічної рівноваги.

АНАСТАСІЯ ДРУЗЮК. КОЛИСКОВІ ПІСНІ СХІДНОЇ ВОЛИНИ...

Наприклад, котика карають за розбиті глечики, розлиту воду, він повинен допомагати в роботі, адже трудовий принцип – це основа народного виховання.

Зібрані авторкою колискові за сюжетами розширюють існуючу класифікацію пісень цього жанру. У дослідженнях Г. Довженок [5], Н. Сиванчук [17], О. Марчун [12] окреслено чотири основні тематичні групи:

про саму дитину, її сон, а також про тварин та птахів, які безпосередньо «виявляють» про неї турботу: «Коточку сіренький», «А-а..., чужим діткам дулю», «Лю-лю, дитину» (прикл. 1, 7, 11);

з персонажами тваринного світу, які не пов'язані сюжетно з образом самої дитини: «Лю-лю, коточку», «Котки два», «Сорока-ворона», «Пішла киця по водицю», «Пожену я телуню» (прикл. 5, 6, 9, 10);

гумористичного змісту, де йдеться про діда, бабу, пригоди їхнього життя. Як свідчать респонденти, такі колискові адресувалися не стільки дітям, скільки дорослим, аби піднести настрій, дати вихід емоціям: «Колихала баба діда» (прикл. 12);

що відображають думки та почуття матері, звернені до дитини. Ця група пісень наближена до магічних замовлянь – мають однотипний мотив, у якому оспівується побажання здоров'я, щастя, розуму:

Ой щоб спало, щастє мало,
Ой щоб росло – не боліло,
На серденько не скорбіло.
Дві рісточки у кісточки,
Розум добрий в головоньку
(див. прикл. 2).

У процесі систематизації польового матеріалу стало очевидним, що до цієї класифікації доцільно додати ще одну групу колискових, зміст яких несе в собі значну виховну функцію. У них відтворено матеріалістичний світогляд, культуру й побут пересічного селянина. Дорослі співають про трудові навички, що їх намагаються прищепити дітям: «Спечу Миші булю», «Лю-лю, дитино» (див. прикл. 3, 4).

Деякі сюжети колискових Рівенщини заслуговують на окремий коментар. Приміром, широкого розповсюдження на-

був сюжет про кота. Ще з язичницьких часів збереглося вірування, що кіт оберігає дім та його мешканців від нечистої сили. Це підтверджує відомий український обряд новосілля, коли за «магічно-культовою системою: першими у нову оселю переселялися сакральні тварини – як правило, півень або кіт... (за давніми язичницькими уявленнями так “переселялись” домові духи разом з господарем)» [11, с. 238–240]. За цим же принципом спочатку в нову коліску клали кота, гойдали його і при цьому наспівували колискової пісні. А після такого ритуалу до коліски клали дитину і співали їй, доки вона не засне [7, с. 16–18]. Тому, можливо, у колискових піснях образ кота як незмінного супутника життя дитини є домінуючим. Акцентуючи увагу на неправильних вчинках тварин, мати закладала основи моральної поведінки дитини, прищеплювала любов до праці (див. прикл. 5).

Не менш важливим у колискових піснях є сюжет про корову, телицю («телуню»), адже саме ця тварина була запорукою здорового життя та харчування дитини. У наших зразках цей персонаж згадується лише в пісні «Пожену я телуню» (див. прикл. 10). Колискова складається з двох частин: у першій – описовій, розповідній – змальовано картину випасання худоби, у другій відбувається різна зміна подій – падає з печі піп, потім попиха, наймичка, дитина. Закінчується твір надією матері на здорове та довге життя дитини: «а як дітки підростуть...». У цій колисковій, сповненій динаміки (від розміреного випасання телиці до падання з печі, груби), яскраво виражається бінарна опозиція світу *свій / чужий*, яку дитина мала освоїти від самого народження. Тобто, що світ ділиться на дві половини: дружню для дитини і не дружню, небезпечну для життя [2, с. 43].

Різні за змістом і способом викладу сюжети вільно комбінуються в рамках одного пісенного тексту. Таку можливість створюють і спільність персонажів різних груп колискових, і сама манера виконання пісень: їх співають тривалий час, практично без зупинок, об'єднуючи мініатюри в єдине поетичне полотно.

АНАСТАСІЯ ДРУЗЮК. КОЛИСКОВІ ПІСНІ СХІДНОЇ ВОЛИНИ...

частина етнопедогогіки / О. Аліксійчук // Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Вип. 9. – С. 178–181.

2. Бондарь Н., Жиганова С. «Я ручками кудель чешу, а ножками дитя качаю...»: материнский фольклор в кубанской традиционной культуре / Николай Бондарь, Светлана Жиганова // Вопросы этномымукознания : научное периодическое издание. – М., 2012. – №1. – С. 40–54.

3. Ветухов А. Народные колыбельные песни / А. Ветухов // Этнографическое обозрение. – М., 1892. – № 1–4.

4. Газіна І. Виховний потенціал української народної пісні / І. Газіна // Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Вип. 9. – С. 38–41.

5. Довженок Г. Український дитячий фольклор: Віршовані жанри / Г. Довженок. – К. : Наукова думка, 1981. – 172 с.

6. Дячук С. Етнопедогогіка в системі виховання національної самосвідомості / С. Дячук // Вісник. – К., 1998. – Вип. 2. – С. 219–234. – (Серія «Історія, економіка, філософія»).

7. Іваницький А. Український музичний фольклор. Підручник для вищих учбових закладів / А. Іваницький. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 320 с.

8. Ігнат'єва Л. Музикотерапія в дитячому садочку / Л. Ігнат'єва // Дошкільна освіта. – 2008. – № 4 (22). – С. 14–18.

9. Колесса Ф. Українська усна словесність / Ф. Колесса. – Л., 1938. – 643 с.

10. Колискові пісні / [упорядкув. і вступ. стаття Г. Сухобрус та Й. Федаса]. – К. : Музична Україна, 1973. – 207 с.

11. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість : навчальний посібник / М. Лановик, З. Лановик – К. : Знання-Прес, 2006. – 591 с.

12. Марчун О. Питання комплексного аналізу українських колісанок / О. Марчун // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 2. – С. 97–103.

13. Над колискою. Українські колискові пісні та вірші. – К. : Держлітвидав УРСР, 1963. – 279 с.

14. Назарова Л. Фольклорная арттерапия / Л. Назарова. – С.Пб. : Речь, 2002. – 239 с.

15. Плотнік Н. Колискова пісня як невід'ємна частина традиційного музичного фольклору Слобожанщини / Н. Плотнік // Вісник. – Х., 2009. – № 13. – С. 106–113.

16. Семенова М. Ой ти, котику-рябку: колискові та забавлянки як творчість матері / М. Семенова // Берегиня. – 1998. – № 3–4. – С. 53–56.

17. Сиванчук Н. Колискові пісні: сюжет, контекст, метафора / Н. Сиванчук // Українська література в загальноосвітній школі : науково-методичний журнал. – К., 2005. – № 9. – С. 25–34.

18. Сявакко Є. Українська етнопедогогіка в її історичному розвитку / Є. Сявакко. – К. : Наукова думка, 1974. – 151 с.

19. Чепига М., Чепига С. Стимуляція здоров'я та інтелекту / М. Чепига, С. Чепига. – [2-е вид.]. – К. : Знання, 2006. – 347 с.

20. Яцків Л. Колискові пісні франківського краю / Л. Яцків // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 1997. – Вип. 2. – С. 83–86.

21. Gordon E. Umuzykalnienie niemowlat i malych dzieci / Edwin Gordon. – Krakow : ZamKor, 1997. – S. 130.

22. Колискові. Традиційна музична культура України (автентичне виконання) // [Проект «Моя Україна – Берви»] [добірка Т. Грималюка, Г. Коропніченко ; анотація Г. Коропніченко] ; [наук. редактор М. Хай]. – К. : Арт Екзистенція, УЕЛФ, Арт Велес, 2005. – 1 CD audio (32'30", 36 творів) у картонн. футлярі : іл. + брош. : анот., тексти.

Додаток

НОТНІ ПРИКЛАДИ

Запис та транскрипція А. Друзюк

Приклад 1

с. Симонів Гоцанського р-ну Рівненської обл.
від Ярошук Я. А., 1926 р. н.

Коточку сіренький

♩ = 90
Одна

Ко - то - чку сі - рень - кий, А - а - а.
Ко - то - чку бі - лень - кий,
Хо - ди ко - ли - ха - ти.
Ди - тя бу - де спа - ти,
Ко - тик вор - ко - та - ти.

Приклад 2

с. Симонів Гоцанського р-ну Рівненської обл.
від Ярошук Я. А., 1926 р. н.

Ой спи, дитя, без сповиття

$\text{♩} = 144$
Одна

Ой спи, ди-тя, без спо-ви-ття, А - а - а.
 По - ки прий-де ма - ти з по-ля.
 Да при - не - се три кві - то - чки.
 Єд - на бу - де сон - ли - ва - я,
 Дру - га бу - де дрем - ли - ва - я,
 Тре - тя бу - де шас - ли ва - я.
 Ой щоб спа - ло ща - стя ма - ло,
 Ой щоб рос - ло не бо - лі - ло,
 На сер-день - ко не скор - бі - ло.
 Дві ріс - точ - ки у кіс - то - чки,
 Ро - зум доб - рий в го - ло - вонь - ку.

Приклад 3

с. Сапожин Корецького р-ну Рівненської обл.
від Киселюк О. І., 1953 р. н.

Спечу Миші булю

$\text{♩} = 96$
Одна

А - а, а - а, лю - лю.
 Спе - чу Ми-ші бу - лю,
 Бу - ло-чки ка-ла-чі,
 Щоб спав вдень і вно-чі.

Приклад 4

с. Симонів Гоцанського р-ну Рівненської обл.
від Ярошук Я. А., 1926 р. н.

Лю-лю, дитино

$\text{♩} = 72$
Одна
3

А - а ло-лю, ло-лю, ло-лю, ди-ти-но, А - а - а.
 ку - ди ї - деш по сі - но,
 возь-ми ме - не з со-бо - ю,
 бу - ду клас-ти з то-бо - ю,
 то я бу - ду сі-но клас-ти,
 а ти бу - деш во-ли пас - ти.

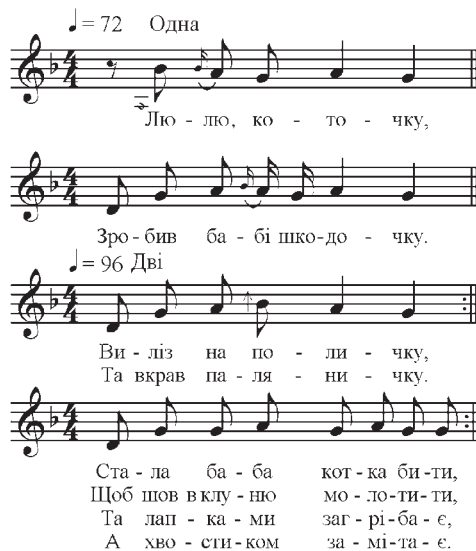
АНАСТАСІЯ ДРУЗЮК. КОЛИСКОВІ ПІСНІ СХІДНОЇ ВОЛИНИ...

Приклад 5

с. Сапожин Корецького р-ну Рівненської обл.
від Кисилюк М. М., 1933 р. н.,
Киселюк О. І., 1953 р. н.

Лю-лю, коточку

♩ = 72 Одна

Лю - лю, ко - то - чку,
Зро - бив ба - бі шко - до - чку.

♩ = 96 Дві

Ви - ліз на по - ли - чку,
Та вкрав па - ля - ни - чку.

Ста - ла ба - ба кот - ка би - ти,
Щоб шов в клу - ню мо - ло - ти - ти,
Та лап - ка - ми заг - рі - ба - є,
А хво - сти - ком за - мі - та - є.

Приклад 6

с. Симонів Гоцанського р-ну Рівненської обл.
від Ярошук Я. А., 1926 р. н.

Котки два

♩ = 84
Одна

А - а - а. Кот - ки два, сі - рий, бі - лий о - бид - ва.
По ко - мо - рам хо - ди - ли,
да шко - донь - ку ро - би - ли,
кру - жеч - ки ски - да - ли, Л - а - а.
вер - шеч - ки спи - ва - ли.

Приклад 7

с. Симонів Гоцанського р-ну Рівненської обл.
від Ярошук Я. А., 1926 р. н.

А-лю-лю, чужим діткам дулю

♩ = 90
Одна

А - а - а - лю - лю, чу - жим діт - кам ду - лю,
а на - шо - му ка - ла - чі, -
щоб спа - ло вдень і вно - чі.

Приклад 8
с. Сапожин Корецького р-ну Рівненської обл.
від Супрун М. О., 1941 р. н.

Сорока-ворона

$\text{♩} = 108$
Одна

Со - ро - ка во - ро - на

На при - піч - ку си - ді - ла,

Діт - кам каш - ку ва - ри - ла.

І - діть діт - ки дров, дров,
Бу - де каш - ка знов, знов.
І - діть діт - ки в лі - сеч - ки,
Бу - де каш - ка на по - ли - чці.

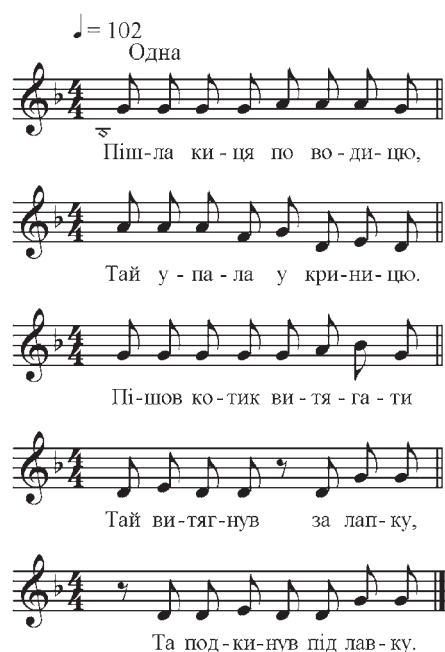
Сьо - му дам, сьо - му - ні,

Сьо - му ду - льку, сьо - му - дві.

Приклад 9
с. Сапожин Корецького р-ну Рівненської обл.
від Морозюк Л. М., 1940 р. н.

Пішла киця по водицю

$\text{♩} = 102$
Одна

Піш - ла ки - ця по во - ди - цю,

Тай у - па - ла у кри - ни - цю.

Пі - шов ко - тик ви - тя - га - ти

Тай ви - тяг - нув за лап - ку,

Та под - ки - нув під лав - ку.

АНАСТАСІЯ ДРУЗЮК. КОЛИСКОВІ ПІСНІ СХІДНОЇ ВОЛИНИ...

Приклад 10

с. Симонів Гоцанського р-ну Рівненської обл.
від Ярошук Я. А., 1926 р. н.

Пожену я телуню

♩ = 84
Одна

Лю - лю. По - же - ну я те - лу - ню.
На по - по - ві во - ло - ки.
Там тра - вич - ка по бо - ки.
Те - лу - ня па - се - ться,
Вим - є - чко тря - се - ться.
Со - ба - ки бре - хну - ли,
А лю - де по - чу - ли.
По - по - ві ска - за - ли.

А піп з пе - чі,

Дай ви - бив пле - чі.

А по - па - дя з по - лу,
Да ви - би - ла но - гу.
А най - мич - ка з гру - би,

да ви - би - ла пис - ки.

А ба - ран з-під пе - чі,
Да ди - ти - ну в пле - чі.
А о - ве - чка з-під ла - ви,
Да ба - ра - на ро - га - ми.

О - то то - бі ба - ра - не, А - а, а - а, а.
Не бий ді - ток ро - га - ми.
А як діт - ки під-рос-туть.
То - бі сін - ця при-не-суть.

Приклад 11
с. Симонів Гоцанського р-ну Рівненської обл.
від Ярошук Я. А., 1926 р. н.

А-лю, лю-лю, дитину

$\text{♩} = 150$
Одна

А - лю, лю - лю, ди - ти - ну,
За - ко - ли - шу, по - ки - ну.

Ой хо - дить сон ко - ло ві - кон,
А дре - мо - та ко - ло пло - та.
Пи - та - єть - ся сон дрі - мо - ти:
"Ку - ди пі - дем но - чу - ва - ти?"
"Де ха - тин - ка теп - лень - ка - я,
Де ди - тин - ка ма - лень - ка - я,
Ту - ди пі - дем но - чу - ва - ти,
Ди - ти - но - ньку при - си - пля - ти".
А в нас ха - та теп - лень - ка - я,
В нас ди - ти - на ма - лень - ка - я.
Хо - дить до нас но - чу - ва - ти,
Ди - ти - но - ньку при - си - пля - ти.

Приклад 12
с. Симонів Гоцанського р-ну Рівненської обл.
від Ярошук Я. А., 1926 р. н.

Колихала баба діда

$\text{♩} = 180$
Одна

Ко - ли - ха - ла ба - ба ді - да

Із ве - чо - ра до о - бі - да.
"Ой спи ді - ду ста - рий би - ку,
Ки - пить то - бі ка - шка в млі - ку".

А дід спа - ти не хо - тів,
дай до ба - би ре - го - тів.

РЕЗЮМЕ / SUMMARY

Активний за останні століття розвиток суспільства, привів до трансформації та затування автентичної пісенної традиції. Тому в даній статті на власних записах автора, здійснених у 2011–2012 роках (с. Симонів Гоцанського р-ну та с. Сапожин Корецького р-ну Рівненської обл.), висвітлюється рівень збереженості та функціонування колискових пісень, їхні регіональні особливості. Із змісту колискових пісень малюки отримують перші уроки рідної мови, дізнаються про основи поведінки в соціумі, на емоційному рівні пізнають та вивчають світ.

Зібрані авторкою колискові пісні за сюжетами розширюють існуючу класифікацію, визначену Г. Довженком. Окремим пунктом ми виділили групу пісень, тексти яких відіграють значну виховну роль. В основі їх сюжету – опис трудового процесу, як ідеалістичної моделі поведінки дорослої людини. Найпоширеніші персонажі записаних пісень: котик (оберіг дому, його жителів) та корівка («телуня»).

За ритмічними особливостями зафіксовані колискові пісні поділяються на два типи: 1) одноелементні чотиридольні (ритмоформула $\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$), що базуються на багаторазовому варійованому повторі; 2) однорядкові ямбічні (на основі здвоєного диямбу: $\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$). Мелодії мають терцевий (іноді квартовий) діапазон, спорадично наспіви розпочинаються з субкварти. Між творами присутня вокалізація типу «а-а, а-а», «лю-лі», що іноді набуває розширеного вигляду, який імітує ритмічне погойдування.

Експедиційні дані засвідчують, що в наш час колискові пісні виходять з ужитку (більшість інформантів народилися в 1920–1950-х рр.). Ми спостерігаємо втрату багатовікового, емоційного, духовного зв'язку матері та дитини, який через колискові пісні встановлювався з перших днів існування кожного з нас.

Ключові слова: регіональна традиція, дитячий фольклор, колискові пісні, мотив, етнопедогогіка, етномузикологія.

The active community development for the last centuries has brought to the transformation and attenuation of the authentic song tradition. Therefore in the given article according to the materials of the author's own recordings done in 2011th–2012th in Symoniv village of Goshcha district and Sapozhyn village of Korets district, Rivne region the level of safety and functioning of lullabies, their regional characteristics are ascertained. From the matter of lullabies the babies get the first lessons of the mother tongue and learn about the basics of behaviour in the society, explore and master the world on the emotional level.

The plots of the collected lullabies expand the existing classification determined by G. Dovzhenok. A group of songs the lyrics of which have an important educational role was selected to the separate point. Their plot is a description of the working process as an idealistic type of adult's behaviour. The most extended characters of the recorded songs are a cat (the guardian of the house and its inhabitants) and a cow («telunya»).

According to rhythmic features the recorded lullabies were divided into two types: 1) which are based on multiple varied repetition of one section (rhythm $\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$); 2) with one line on iambic dimeter (on the origin of binary diambus) ($\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$). The melodies have range of third (sometimes fourths) range. There is a vocalization between the songs like «a-a, a-a», «liu-lie» which sometimes gains broadened form imitating the rhythmic swinging.

The expeditionary data certify that nowadays the lullabies are growing out of use (the majority of informants were born in 1920s–1950s). We are witnessing the loss of centuries-old, emotional, spiritual connection between a mother and a child, which was establishing from the earliest days of our being through lullabies.

Keywords: regional tradition, children's folklore, lullabies, motive, ethnopedagogics, ethnomusicology.